

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**РОБОЧА ПРОГРАМА, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
“ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ”,**

призначені для студентів, які навчаються за програмами підготовки магістрів
за спеціальностями: 8.051 «Економіка», 8.071 «Облік і оподаткування»,
8.072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
8.076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
очної форми навчання

Дніпро НМетАУ
2016

Робоча програма, плани семінарських занять та методичні вказівки до вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства та інтелектуальна власність», призначені для студентів, які навчаються за програмами підготовки магістрів за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» очної форми навчання / Укл.: О.О. Завгородня. – Дніпро: НМетАУ, 2016. – 16 с.

Укладач:

О.О. Завгородня, д.е.н., доц.

Затверджено на засіданні кафедри
політичної економії

Протокол №2 від 6 вересня 2016 р.

Відповідальний за випуск В.М. Тарасевич, д.е.н., проф.

Рецензенти: К.Ф. Ковальчук, д.е.н., проф. (НМетАУ)

ЗМІСТ

1. Робоча навчальна програма дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства та інтелектуальна власність»	4
2. Плани семінарських занять з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства та інтелектуальна власність».....	10
3. Рекомендована тематика рефератів з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства та інтелектуальна власність».....	13
4. Питання для підсумкового контролю з дисципліни «Національна економіка».....	15
5. Приклади тестових завдань	17

1. РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

Розподіл навчальних годин (Денна форма навчання)

	Усього	Чверті
		4
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	120	120
Аудиторні заняття, з них:	32	32
Лекції	16	16
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	0	0
Семінарські заняття	16	16
Самостійна робота, у тому числі при:	88	88
підготовці до аудиторних занять	10	10
підготовці до модульного контролю	12	12
виконанні курсових проектів (робіт)	0	0
виконанні індивідуальних завдань	0	0
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	66	66
Заходи семестрового контролю		екзамен

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна "Інноваційний розвиток підприємства та інтелектуальна власність" є нормативною і входить до циклу дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки.

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- сучасні організаційні форми здійснення інноваційної діяльності, її основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників;
- методичні положення та інструментарій оцінювання інноваційного розвитку національних економік;
- світовий досвід державної підтримки інновацій, методи та моделі їх державного регулювання;
- стратегії виходу підприємств кризового стану на основі впровадження інновацій;
- інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування;
- імперативи формування ринку наукових розробок та інноваційних ідей в Україні;

- основні технології охорони прав та економіки інтелектуальної власності, зокрема стандарти й об'єкти права інтелектуальної власності в Україні.

вміти:

- обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку з урахуванням потреб та особливостей національної економіки;
- збирати і систематизувати маркетингову інформацію для відбору цільових ринків, вимірювання і прогнозування попиту, позиціонування інноваційного товару;
- оцінювати стан, динаміку, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства та обґрунтовувати пріоритетні напрямки його нарощування;
- розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання;
- ідентифікувати та оцінювати ризики інноваційної діяльності, а також контролювати їхній рівень засобами ризик-менеджменту;
- економічно обґрунтовувати вибір способу охорони прав інтелектуальної власності підприємства.

Критерії успішності – отримання позитивних оцінок на семінарських заняттях, при виконанні екзаменаційної роботи.

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття) та обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Захід модульного контролю
	Теоретичні засади інноваційного розвитку		
	<u>Лекції</u> 1. Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку. 2 2. Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування. 2 <u>Семінари</u> 1. Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування. 2 <u>Самостійна робота</u> <i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i> 1. Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку. 6 2. Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку. 12 Підготовка до аудиторних занять 3		Екзамен

	Підготовка та складання екзамену	3		
		Усього:	30	
2	Глобальний та національний виміри інноваційного розвитку			
	<u>Лекції</u>			Екзамен
	1. Тема 5. Національні інноваційні системи.	2		
	2. Тема 6. Державна підтримка інноваційного підприємництва.	2		
	<u>Семінари</u>			
	1. Тема 5. Національні інноваційні системи.	2		
	2. Тема 8. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері.	2		
	<u>Самостійна робота</u>			
	<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>			
	1. Тема 7. Інфраструктура ринку інновацій	6		
2. Тема 8. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері.	9			
Підготовка до аудиторних занять	4			
Підготовка та складання екзамену	3			
		Усього:	30	
3	Розробка та реалізація інноваційної стратегії підприємства			
	<u>Лекції</u>			Екзамен
	1. Тема 9. Маркетинг інновацій.	2		
	2. Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства.	2		
	3. Тема 11. Інноваційний потенціал підприємства.	2		
	<u>Семінари</u>			
	1. Тема 9. Маркетинг інновацій	2		
	2. Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства.	4		
	3. Теми 12-13. Інвестиційне забезпечення та ризику інноваційної діяльності	2		
	<u>Самостійна робота</u>			
<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>				

	1. Тема 12. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства. 6		
	2. Тема 13. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними. 6		
	Підготовка до аудиторних занять 1		
	Підготовка та складання екзамену 3		
	Усього: 30		
4	Захист та комерціалізація інтелектуальної власності		
	<u>Лекції</u>		Екзамен
	1. Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності. 2		
	<u>Семінари</u>		
	1. Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності. 2		
	<u>Самостійна робота</u>		
	<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>		
	1. Тема 14. Захист та комерціалізація інтелектуальної власності 21		
Підготовка до аудиторних занять 2			
Підготовка та складання екзамену 3			
	Усього: 30		

Зміст дисципліни

Лекційний курс

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку. Сутність, зміст та багатоознакова класифікація інновацій. Позитивний суспільний ефект та функції інновацій. Система категорій еволюції економічної системи. Роль інновацій в розвитку людської цивілізації. Взаємозв'язок економічного та інноваційного розвитку. Інноваційна складова циклічного розвитку економічних систем. Теорія "довгих хвиль" М. Д. Кондратьєва. Технологічний уклад. Закономірності еволюції технологічної структури суспільства.	2
2	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його	2

	формування. Цілі та критерії інноваційного розвитку. Різновиди ефектів інноваційної діяльності: економічний ефект, науково-технічний ефект, науковий (пізнавальний) ефект, соціальний ефект, екологічний ефект. Міжнародне рейтингування країн світу за рівнем інноваційного розвитку. Інноваційний чинник конкурентоспроможності національних економік. Макроекономічні показники рівня інноваційного розвитку національної економіки. Мікроекономічні показники та методи вимірювання рівня інноваційного розвитку підприємства.	
3	Тема 5. Національні інноваційні системи. Поняття «національна інноваційна система». Загальні методичні принципи концепції національної інноваційної системи (НІС). Основні методичні підходи до визначення сутності поняття НІС. Склад, структура, принципи побудови та показники функціонування НІС. Типи НІС. Технологічні та інноваційні пріоритети розвитку економіки. Особливості національної інноваційної системи в Україні та перспективні напрями її розбудови.	2
4	Тема 6. Державна підтримка інноваційного підприємництва. Поняття інноваційного підприємництва. Інституціональне середовище та законодавчо-нормативна база інноваційного підприємництва в Україні. Зміст, цілі, принципи та інструменти державної інноваційної політики. Особливості реалізації інноваційної політики у коротко- та довгостроковому періоді. Регламентація та створення сприятливого інституційно-правового середовища для суб'єктів інноваційного процесу. Шляхи державного регулювання та форми фінансової підтримки інноваційної діяльності.	2
5	Тема 9. Маркетинг інновацій. Поняття та основні завдання маркетингу інновацій. Специфіка ринкових досліджень для виявлення та аналізу попиту на інновації. Види попиту на інновації та чинники, що впливають на нього. Позичування інноваційних товарів на ринку. Рівні споживацької готовності споживачів та їх характеристика. Пробний маркетинг. Дифузія інновацій. Маркетингові стратегії подолання споживчого опору інноваціям на ринку.	2
6	Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства. Інноваційна політика підприємства. Інноваційна стратегія та тактика. Алгоритм розробки та види стратегій інноваційного розвитку підприємства. Внутрішні способи та методи активізації інноваційної діяльності. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.	2
7	Тема 11. Інноваційний потенціал підприємства. Поняття інноваційного потенціалу та його структура. SWOT-аналіз, інтегральне та часткове оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. Концептуальна схема управління інноваційним потенціалом.	2

	Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності.	
8	Інтелектуальна власність як економіко-правова категорія. Класифікація об'єктів інтелектуальної власності. Методичні підходи до оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності. Способи та наслідки передавання права на об'єкти інтелектуальної власності. Правовий захист продуктів інтелектуальної діяльності в Україні. Право інтелектуальної власності, авторське право, право на промислову власність та ін.	2

Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях

№№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку. Концепція життєвого циклу інновацій. Поняття «інноваційної діяльності» і «інноваційного процесу». Особливості інноваційного процесу. Еволюція моделей інноваційного процесу. Етапи, стадії та результати інноваційного процесу: фундаментальна наука – прикладні дослідження – техніка – виробництво – споживання. Інноваційний проект. Інноваційний продукт. Передові, високі та проривні технології. Дифузія інновацій та міжнародний трансфер технологій.	6
2	Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку. Сфери, суб'єкти та об'єкти інноваційної діяльності. Експлеренти, пацієнти, комутанти і віаленти як специфічні суб'єкти інноваційної діяльності. Венчурне підприємство та його форми. Інноваційне підприємство та його особливості. Організаційні форми функціонування інноваційних підприємств: бізнес-інкубатори, інноваційні центри, технополіси, технопарки, центри трансферу технологій. Становлення та розвиток моделі відкритих інновацій. Науково-технічна кооперація в інноваційних процесах. Організаційні форми науково-технічної кооперації: галузеві міжфірмові дослідницькі інститути, науково-технічні альянси, консорціуми, спільні підприємства.	12
3	Тема 7. Інфраструктура ринку інновацій Ринок інновацій та особливості його функціонування. Поняття «інноваційна інфраструктура». Основні вимоги до формування ефективного механізму функціонування інфраструктури ринку інновацій. Складники та основні функції інноваційної інфраструктури.	6
4	Тема 8. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері. Нова економіка. Поняття інформаційного суспільства та його головні ознаки. Взаємозв'язок економіки знань, інформаційної та інноваційної економіки. Сутність і функції комунікацій та телекомунікацій. Сутність інформаційно-комунікаційних технологій та закономірності їх розвитку. Глобальне конкурентне середовище та глобальні інформаційно-комунікаційні системи.	9

	Державна політика у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Оцінка інформаційних та комунікаційних технологій у контексті розвитку інноваційної економіки.	
5	Тема 12. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства. Взаємозв'язок інновацій та інвестицій. Джерела та механізми фінансування інноваційних проектів. Формування та оптимізація інвестиційних ресурсів. Переваги та недоліки методів інвестування (самофінансування, кредитування, акціонування, лізинг, селенг, форфейтинг тощо). Місце і роль венчурного капіталу в інноваційному процесі. Система фінансування інноваційної діяльності на рівні держави. Державна експертиза інноваційно-інвестиційних проектів.	6
6	Тема 13. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними. Поняття ризику та основні причини невизначеності і спричиненого нею ризику. Ризики, спричинені впливом факторів макро- та мікросередовища. Види ризиків: ризики помилкового вибору інноваційних проектів, ризик незабезпечення інноваційного проекту достатнім рівнем фінансування, ризик невиконання господарських договорів, маркетингові ризики поточного постачання і збуту, ризик, пов'язані з забезпеченням прав власності. Методи оцінки ризиків в інноваційній діяльності: метод експертних оцінок, метод використання аналогів, метод статистичної оцінки, аналітичні методи оцінки проектних ризиків. Цілі та методи управління ризиками в інноваційній діяльності.	6
7	Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності. Переваги експорту та імпорту інтелектуального продукту. Види ліцензій. Роялті. Економічна ефективність ліцензування. Франчайзинг.	21

Семінари (16 годин)

№	Тема	Тривалість (годин)
1	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування	2
2	Тема 5-6. Національні інноваційні системи. Державна підтримка інноваційного підприємництва.	2
3	Тема 8. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері	2
4	Тема 9. Маркетинг інновацій	2
5	Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства	4
6	Теми 12-13. Інвестиційне забезпечення та ризики інноваційної діяльності	2
7	Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності	2

Рекомендована література

Основна

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія [Текст]/ Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – Київ: КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. Білоцерківець В.В. Нова економіка: зміст та еволюція [Текст]/ В.В. Білоцерківець. – Дніпропетровськ: Січ, 2013. – 366 с.
3. Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник (третє видання)/ За заг.ред. проф. Волчкова О.І., проф. Денисенка М.П. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 662 с.
4. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку. Монографія[Текст]/ В.В. Зянько. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 397 с.
5. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств [Текст] / С.М. Ілляшенко, О.А. Біловодська. – Суми: Університетська книга, 2010. – 210 с.
6. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П.П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
7. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник [Текст] / Н.В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
8. Менеджмент та маркетинг інновацій: Монографія / За заг. ред. д.е.н., проф.С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.
9. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку підприємств: монографія / за ред. к.е.н., доцента Ю.С. Шипуліної. – Суми: ТОВ «ДД Папірус», 2012. – 458 с.
10. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: Підручник [Текст] / Т.О. Скрипко. - К.: Знання, 2011. - 423 с.
11. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник [Текст] / Л.І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.

Допоміжна

1. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність [Текст]: Підручник / В.Д. Базилевич.– К.:Знання, 2006.– 431 с.
2. Завгородня О.О. Інноваційна динаміка національної економіки: монографія / О.О. Завгородня. – Дніпропетровськ: Пороги, 2014. – 408 с.
3. Иванова Н.И. Национальные инновационные системы[Текст]/ Н.И. Иванова.– М.: Наука, 2002. – 244 с.
4. Кристенсен К.М. Дилемма инноватора: Как из-за новых технологий погибают сильные компании: Пер. с англ [Текст] / К. М. Кристенсен. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 239 с.
5. Маслов А.О. Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення: монографія [Текст]/ А.О. Маслов. – К.: Аграр Медіа Груп, 2012. – 432 с.
6. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: Монографія [Текст] / С.В. Онишко. – Ірпінь:НАДПСУ, 2004.– 434 с.
7. Осецький В.Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії та практики [Текст] / В.Л. Осецький. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 413 с.

8. Риддерстрале Й. Караоке-капитализм. Менеджмент для человечества "Инновации Ink" [Текст] / Й. Риддерстрале, К. Нордстрем. – СПб: Изд-во "Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге", 2004. – 188 с.
9. Роджерс Е. М. Дифузія інновацій: Пер. з англ. В. Старка. [Текст] / Е. М. Роджерс. – К.: Вид. дім "Києво-Мгілянська академія", 2009. – 591 с.
10. Санто Б. Инновация как средство экономического развития [Текст]/ Б. Санто. – М.: Прогресс, 1990. – 296 с.
11. Федулова Л.І. Економіка знань: підручник [Текст] / Л.І. Федулова. – К.: Інститут екон. та прогноз. НАН України, 2009. – 600 с.
12. Хамел Г. Конкурируя за будущее [Текст] / Г. Хамел, К. Прахалад. – М.: Олимпик-Бизнес, 2002. – 392 с.
13. Хватова Т. Ю. Национальные инновационные системы зарубежных стран: цели и стратегии развития [Текст]/ Т. Ю. Хватова.– СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2009. – 298 с.
14. Яковец Ю. Эпохальные инновации XXI века [Текст]/ Ю. Яковец. – М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2004. – 444 с.
15. Chesbrough H. Open Innovation: Researching a New Paradigm [Text] / H. Chesbrough, W. Van Haverbeke, J. West. – Oxford University Press, 2006. – 472 p.
16. Drucker P. F. Innovation and entrepreneurship: practice and principles [Text] / P.F. Drucker. – New York: HarperCollins Publishers, 2002. – 240 p.
17. Hippel von E. Democratizing of innovation [Text] / E. von Hippel. – Cambridge, London: The MIT Press, 2005. – 204 p.
18. ITU. ICT Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/default.aspx>
19. Knowledge Economy Index and Knowledge Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org.kam>
20. The Global Innovation Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org>
21. World Economic Forum. Global Information Technology Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016>

Інформаційні ресурси

Періодичні електронні видання України з проблем інноваційного розвитку:

1. <http://www.banker.com.ua> – Банківські новини
 2. <http://www.business.ua> – журнал "Бізнес"
 3. <http://www.expert.ua> – журнал "Експерт–Україна"
 4. <http://www.dsnews.com.ua> – газета "Ділова Столиця"
 5. <http://www.kommersant.ua> – газета "Коммерсант–Україна"
 6. <http://www.companion.ua> – журнал "Компаньон"
 7. <http://www.kontrakty.com.ua> – газета "Контракти"
 8. <http://www.investgazeta.net> – "Українська інвестиційна газета"
 9. <http://www.korrespondent.net> – Українська мережа новин "Korrespondent.net"
- Офіційні сайти державних органів влади:
10. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1023-12> – Офіційний сайт Верховної Ради України
 11. <http://www.stat.gov.ua> – Офіційний сайт Державного статистичного управління України
 12. <http://www.min.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету міністрів України

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування. 1. Цілі та критерії інноваційного розвитку. Ефекти інноваційної діяльності. 2. Інноваційний чинник конкурентоспроможності національних економік. 3. Макроекономічні показники рівня інноваційного розвитку національної економіки. 4. Мікроекономічні показники та методи вимірювання рівня інноваційного розвитку підприємства.	2
2	Тема 5-6. Національні інноваційні системи. Державна підтримка інноваційного підприємництва. 1. SWOT-аналіз НІС України 2. Пріоритети та напрями розвитку НІС України. 3. Зміст, цілі, принципи та інструменти державної інноваційної політики. 4. Форми та інструменти фінансової підтримки інноваційної діяльності.	2
3	Тема 8. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері. 1. Нова економіка. 2. Сутність інформаційно-комунікаційних технологій та закономірності їх розвитку. 3. Оцінка інформаційних та комунікаційних технологій у контексті розвитку інноваційної економіки. 4. Державна політика у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.	2
4	Тема 9. Маркетинг інновацій 1. Специфіка ринкових досліджень для виявлення та аналізу попиту на інновації. 2. Дифузія інновацій	2
5	Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства. Особливості розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства.	4
6	Теми 12-13. Інвестиційне забезпечення та ризики інноваційної діяльності 1. Техніко-економічне обґрунтування інноваційних проектів. 2. Формування та оптимізація інвестиційних ресурсів. 3. Цілі та методи управління ризиками в інноваційній діяльності	2
7	Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності. 1. Інтелектуальна власність: загальне та особливе. 2. Методичні підходи до оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності. 3. Економічна ефективність ліцензування.	2

4. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ “ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ”

1. Інновації та роль в розвитку людської цивілізації.
2. Інноваційна складова циклічного розвитку економічних систем.
3. Причини та наслідки глобалізації інноваційних процесів.
4. Зміст, етапи та результати інноваційного процесу.
5. Життєвий цикл інновацій.
6. Еволюція моделей інноваційного процесу.
7. Інноваційний чинник конкурентоспроможності національних економік.
8. Макроекономічні показники науково-технічного та рівня інноваційного розвитку національної економіки.
9. Мікроекономічні показники та методи оцінювання рівня інноваційного розвитку підприємства.
10. Національна інноваційна система.
11. Технологічні та інноваційні пріоритети розвитку економіки України.
12. Роль держави в регулюванні національної інноваційної системи.
13. Особливості національної інноваційної системи в Україні та перспективні напрями її розбудови.
14. Інноваційне підприємництво та його особливості.
15. Зміст, цілі, принципи та інструменти державної інноваційної політики.
16. Бюджетно-податкові важелі стимулювання інноваційної діяльності: світовий досвід та реалії України.
17. Інституціональне середовище та законодавчо-нормативна база інноваційної діяльності (інноваційного підприємництва) в Україні.
18. Нова економіка: зміст, ознаки, особливості.
19. Економіка знань.
20. Ринок інновацій та особливості його функціонування.
21. Інноваційна інфраструктура.
22. Інформаційне суспільства та його головні ознаки. Взаємозв'язок економіки знань, інформаційної та інноваційної економіки.
23. Інформаційно-комунікаційні технології та закономірності їх розвитку.
24. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і сфери високотехнологічних послуг.
25. Державна політика у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.
26. Інноваційна політика підприємства, напрями та засоби її реалізації.
27. Чинники інноваційного розвитку підприємства.
28. SWOT – аналіз інноваційної ситуації організації.

29. Аналіз інноваційного потенціалу організації (підприємства).
30. Критерії і методичні основи вибору напрямків інноваційного розвитку підприємств.
31. Типологія інноваційних стратегій підприємства.
32. Техніко-економічне обґрунтування інноваційного проекту.
33. Інноваційні шляхи удосконалення техніко-технологічної бази підприємства
34. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності.
35. Форми та особливості лізингового фінансування.
36. Форфейтинг як форма фінансування інноваційної діяльності.
37. Стратегічний інноваційний маркетинг.
38. Специфіка ринкових досліджень для виявлення та аналізу попиту на інновації.
39. Планування й організація створення нового товару.
40. Створення та стимулювання попиту на товарні інновації.
41. Маркетингові стратегії подолання споживчого опору інноваціям на ринку.
42. Основні форми та канали міжнародного трансферу технологій.
43. Дифузія інновацій.
44. Ризики в інноваційній діяльності.
45. Цілі та методи управління ризиками в інноваційній діяльності.
46. Інноваційна культура організації та напрями її підвищення.
47. Роль та значення інтелектуальної власності у новій економіці.
48. Способи комерціалізації інтелектуальної власності.
49. Економічна ефективність ліцензування.
50. Потреба у охороні та захисті прав інтелектуальної власності.
51. Венчурний капітал, його місце і роль в інноваційному процесі.
52. Особливості розробки та реалізації бізнес-планів венчурних проектів.

5. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

1. Сутність, зміст та класифікація інновацій.
2. Позитивний суспільний ефект та функції інновацій.
3. Інноваційна складова циклічного розвитку економічних систем.
4. Теорія "довгих хвиль" М. Д. Кондратьєва.
5. Положення інноваційної теорії Й. Шумпетера.
6. Інноваційна діяльність та її особливості.
7. Життєвий цикл інновацій.
8. Еволюція моделей інноваційного процесу.

9. Стадії та результати лінійного інноваційного процесу
10. Дифузія інновацій
11. Міжнародний трансфер технологій.
12. Ознаки, цілі та критерії інноваційного розвитку.
13. Макроекономічні показники науково-технічного та рівня інноваційного розвитку національної економіки.
14. Мікроекономічні показники та методи вимірювання рівня інноваційного розвитку підприємства.
15. Передумови та фактори інноваційного розвитку.
16. Сфери, суб'єкти та об'єкти інноваційної діяльності.
17. Венчурне підприємство та його форми. Інноваційне підприємство та його особливості.
18. Організаційні форми функціонування інноваційних підприємств:
19. Склад, структура, принципи побудови та показники функціонування національної інноваційної системи (НІС).
20. Зміст, цілі, принципи та інструменти державної інноваційної політики.
21. Форми фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності.
22. Ринок інновацій та особливості його функціонування.
23. Складники та функції інноваційної інфраструктури.
24. ІКТ та їх вплив на інноваційний розвиток.
25. Поняття та основні завдання маркетингу інновацій.
26. Специфіка ринкових досліджень для виявлення та аналізу попиту на інновації.
27. Види попиту на інновацію і чинники, що впливають на нього.
28. Створення та стимулювання попиту на товарні інновації.
29. Інноваційна політика підприємства, її завдання та принципи.
30. Алгоритм розробки інноваційного розвитку підприємства.
31. Види стратегій інноваційного розвитку підприємства.
32. Інноваційний потенціал та його структура.
33. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
34. Завдання, джерела та механізми системи фінансування інноваційної діяльності.
35. Формування та оптимізація інвестиційних ресурсів.
36. Інноваційні ризики, їх причини, джерела та методи оцінки.
37. Цілі та методи управління ризиками в інноваційній діяльності.
38. Методичні підходи до оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності.
39. Способи та наслідки передавання права на об'єкти інтелектуальної власності.
40. Економічна ефективність ліцензування.

6. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Хто перший ввів в економічну науку та обґрунтував термін «інновація»:

- а) А. Сміт;
- б) Й. Шумпетер;
- в) К. Маркс;
- г) Р. Кантільон;
- д) М. Кондратьєв.

2. Матеріальною основою довгострокових економічних циклів (“довгих хвиль”) є динаміка:

- а) товарно-матеріальних запасів фірм;
- б) оновлення активної частини основного капіталу;
- в) структурні зрушення;
- г) оновлення виробничої та соціальної інфраструктури;
- д) технологічні шоки та радикальні інновації.

3. Джерелами інноваційних ідей можуть бути:

- а) результати ситуаційного й імітаційного моделювання поведінки споживачів;
- б) результати маркетингових ринкових досліджень;
- в) результати аналізу діяльності конкурентів;
- г) усі відповіді правильні.

4. Ринок інновацій - це:

- а) середовище, що задовольняє потреби споживачів у реалізації чи придбанні інноваційної продукції;
- б) середовище, що оптимально формує попит і пропозицію на науково-технічну продукцію й інноваційні послуги;
- в) система економічних відносин між споживачами інноваційної продукції і суб'єктами пропозицій з приводу їх виробництва, придбання та використання;
- г) середовище, що звільняє ринок від неконкурентоспроможних учасників.

5. Законодавче визначення поняття «інновація» міститься у:

- а) Господарському Кодексі України;
- б) Законі України «Про інноваційну діяльність»;
- в) Законі України «Про інвестиційну діяльність»;
- г) вірної відповіді немає.

6. Заповніть пропущені дані. Згідно із законодавством України, інноваційним підприємством визнається підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, якщо більше ніж _____ обсягу його продукції (у грошовому вимірі) за звітний податковий період є інноваційні продукти і (або) інноваційна продукція:

- а) 50%;
- б) 60%;
- в) 70%;
- г) 75%;
- д) 90%.

7. Бізнес-інкубатор – це:

- а) локальний науково-технічний комплекс, що включає наукові установи, підприємства, інформаційно-виставочні комплекси, служби сервісу;

- б) структура з підтримки малого інноваційного бізнесу для прискореної реалізації ними інноваційних проектів;
- в) конгломерат розміщених на одній території дослідницьких установ та фірм, зацікавлених у швидкій комерціалізації нових ідей;
- г) локальний науково-технічний комплекс, який орієнтований на розвиток інформаційних технологій та формування відповідного кадрового забезпечення.

8. Стратегія поведінки малої фірми, що випускає копії та підробки продукту під оригінальним, запатентованим брендом(торговою маркою) великої фірми, отримала умовну назву:

- а) "хамелеон";
- б) "помилковий гриб";
- в) франчайзинг;
- г) " жалка бджола".

9. Прикладом довгострокової цілі розвитку підприємства є:

- а) поточний прибуток на рівні 10% відсотків;
- б) забезпечення лідерства з показників якості;
- в) прискорення швидкості обороті готівки;
- г) забезпечення окупності витрат.

10. Основою інноваційно-орієнтованої ринкової поведінки усіх середніх фірм є стратегія:

- а) нішера;
- б) мінімізації витрат;
- в) оптимізації обсягів виробництва;
- г) "гонитва за лідером".

11. В якій із клітин ситуаційної матриці, що відображає варіанти стратегії росту середньої фірми, повинна бути "розміщена" стратегія "лідерства в ніші":

Темпи росту фірми	Темпи збільшення ніші	
	Помірні	Прискорені
Помірні	I	III
Прискорені	II	IV

- а) I; б) II; в) III; г)IV.

12. В якій із клітин таблиці повинна бути "розміщена" поведінкова стратегія диверсифікації продукції:

Товар	Ринок	
	Старий	Новий
Старий	I	III
Новий	II	IV

- а) I; б) II; в) III; г)IV.

13. Зіставлення ринкових можливостей і загроз із сильними і слабкими сторонами діяльності підприємства використовується у:

- а) GAP – аналізі;
- б) STP – аналізі;
- в) матриці ADL/CL;
- г) SWOT – аналізі;
- д) матриці BCG.

14. Захищаючий інноваційний розвиток підприємства передбачає:

- а) імітацію інноваційних перетворень;
- б) використання результатів успішних дій підприємств-лідерів ринку;
- в) стрімке подолання технологічних розривів з метою збереження лідерства на ринку;
- г) безперервне впровадження інновацій у виробничий та управлінський процес.

15. Наступальний інноваційний розвиток підприємства передбачає:

- а) імітацію інноваційних перетворень;
- б) використання результатів успішних дій підприємств-лідерів ринку;
- в) стрімке подолання технологічних розривів з метою збереження лідерства на ринку;
- г) безперервне впровадження інновацій у виробничий та управлінський процес.

16. Оберіть вірну характеристику фірм – пацієнтів:

- а) це фірми, що спеціалізуються на створенні нових чи радикально змінених старих сегментів ринку;
- б) це фірми, створюють інновації для потреб вузького сегмента ринку, надаючи товару унікальних (ексклюзивних) властивостей;
- в) це фірми, орієнтовані на інновації, що здешевлюють виготовлення продукції, водночас забезпечуючи їй рівень якості, якого вимагає основна маса споживачів;
- г) це фірми, що використовують інновації, створені іншими, збагачуючи їх індивідуальними характеристиками, пристосовуючись до невеличких за обсягами потреб конкретного клієнта.

17. Інноваційна інфраструктура – це:

- а) увесь спектр структур як державної, так і приватної форм власності, що необхідні для забезпечення розвитку і підтримки всіх стадій інноваційного процесу;
- б) об'єкти виробничо-технологічної структури;
- в) об'єкти інформаційної системи;
- г) фінансові структури та організації з підготовки та перепідготовки кадрів для підтримки всіх стадій інноваційного процесу.

18. Життєвий цикл інноваційного проекту окреслюється як:

- а) період між вкладанням коштів у виробництво та реалізацією товару;
- б) період від моменту отримання позики до моменту її погашення;
- в) плановий показник, який встановлюють на початку реалізації інвестиційного проекту;
- г) проміжок часу від моменту народження ідеї до закінчення її експлуатації.

19. Показником, найбільш поширеним в світовій практиці для оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проектів, є:

- а) індекс прибутковості;
- б) балансова норма рентабельності;
- в) внутрішня норма рентабельності;
- г) чиста теперішня вартість.

20. Який метод оцінювання інноваційних ризиків застосовується в тих випадках коли підприємство має звичайний об'єм аналітично-статистичної інформації:

- а) ймовірно-статистичний метод;
- б) метод зон ризику;
- в) метод експертних оцінок;
- г) аналітичний метод.

Навчальне видання

Завгородня Олена Олександрівна

Робоча програма, плани семінарських занять та методичні вказівки до вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства та інтелектуальна власність», призначені для студентів, які навчаються за програмами підготовки магістрів за спеціальностями 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» очної форми навчання

Тем. план 2016, поз. _____

Підписано до друку _____. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір друк. Друк плоский. Облік.-вид. арк. 1,63. Умов. друк. арк. 1,58. Тираж 100 пр. Замовлення № ____.

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпро-5, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ